

Ambrozy Marián

Associate professor, PhD in Systematic philosophy
College of International Business ISM Slovakia in Prešov
1 Duchnovičovo námestie
Prešov 080 01, Slovak Republic
ambrozy@ismpo.sk

NOVÉ PERSPEKTÍVY AKADEMICKÉHO ROZVOJA

Vedecký život prináša vývoj i zmeny. Aj vedecké časopisy majú svoje osudy. Vznikajú a zanikajú, majú svoj vývoj. Niektoré tratia svoju pôvodnú interdisciplinárnosť a špecializujú sa, ako napríklad Listy filologické, ktoré sa pôvodne ako Listy filologické a pedagogické zaoberali aj pedagogikou. Založili ich zánietení českí vedecky orientovaní gymnaziálni profesori. Podobných príkladov by bolo možné uviesť viac. Je možný aj opačný proces, t. j. rozšírenie rozsahu pôsobnosti vedeckého časopisu.

K tomuto kroku dospel aj náš vedecký časopis. Potreba rozširovania vedeckej základe z čisto ekonomických východiskových pozícií na sociálnu oblasť vyplynula z úsilia redakčného kolektívu poskytnúť širšiu databázu, otvorenú okrem iného aj pre oblasť interdisciplinárnych a multidisciplinárnych výskumov. Zatvorenie sa do slonovinovej veže akademickej ekonómie nie je cestou, ktorou by chcel postupovať náš časopis. Naším zámerom je rozšírenie možností autorov, aby časopis mohol publikovať štúdie, orientované v zmysle sociálnych vied. Prirodzene, parciálne ostane i pôvodná ekonomická orientácia, avšak ako jedna z viacerých publikačných možností vedeckej realizácie v intenciách reakčnej politiky. Cestu rozšírenia problematiky v rámci možností publikovania pokladáme za príležitosť otvoriť publikačný priestor vyššiemu počtu autorov.

Nové uchopenie publikačnej politiky stojí na tradíciách, ktoré sú bytostne spojené s členmi redakčnej rady, ako aj s aktivitami vydávajúcej inštitúcie. Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove má určitú tradíciu v usporadúvaní vedeckých konferencií. Tieto boli orientované ekonomicky, sociálne aj multidisciplinárne. Ekonomická konferencia Podnikanie a inovácie podnikateľských aktivít funguje od

[<http://perspectives-ism.eu>] |

roku 2006, Kvalita života od roku 2011. Na predmetných konferenciách prednášali zahraniční hostia najmä z Nemecka, Poľska, Ukrajiny a Česka. Prvá z uvedených konferencií je orientovaná ekonomicky, druhá na sociálne vedy. Okrem nich participovala vysoká škola aj na organizácií ďalších vedeckých konferencií. V roku 2017 spoluorganizovala v Giraltovciach konferenciu Sociálne služby aktívne, efektívne, transparentne. Niekoľko rokov bola vysoká škola aj v značnej miere spoluorganizátorkou konferencie Posolstvo Jána Pavla II. – multidisciplinárna vedecká konferencia. Táto sa usporadúvala v Poprade od r. 2008 po r. 2016, pričom na nej participovalo množstvo vedcov svetového mena zo Slovenska, ako aj z mnohých krajín Európy a iných kontinentov. Okrem iných významných vedcov na nej participoval aj akademik Venezuelskej akadémie vied Julian Chela Flores, svojho času pravá ruka nositeľa Nobelovej ceny za fyziku Abdusa Salama. Na konferencii prednášal aj popredný astrobiológ profesor Joseph Seckbach z Izraela. Vysoká škola pravidelne organizuje aj študentské vedecké konferencie. Spomínaná konferenčná sociálna, ekonomická a multidisciplinárna tradícia implikuje potrebu rozšírenia pôsobnosti vedeckého časopisu aj na iné okruhy.

Potreba multidisciplinárneho prístupu sa ozýva naprieč spektrom vedy už veľmi dlho. Kým posledným polyhistorom v zmysle aktívneho vedeckého pôsobenia bol Gottfried W. Leibniz, respektíve Matej Bel, a v zmysle všeobecného rozhľadu zrejme Gottfried W. F. Hegel, dnes už také čosi nie je z dôvodu kapacitného obmedzenia mozgu i dĺžky ľudského života možné. Spomínaná potreba je prítomná, a to bez ohľadu na otázku kumulativizmu a antikumulativizmu v oblasti vedy. Veľký vizionár a ontológ vedy Martin Heidegger už v 30. rokoch 20. storočia zdôraznil nebezpečenstvo fachidiotizmu a tým otvára priestor pre interdisciplinárne a multidisciplinárne skúmania. Poukazovanie na impakt fachidiotizmu v kontexte deprivácie holistického pohľadu a nedostatku globálneho prístupu je prítomné predovšetkým v jeho prednáške Vek obrazu sveta.

Heidegger poukazuje na viacero typických aspektov vedy. Ide aj o principiálnu metodickú skepsu, ktorá spočíva v odbožštení. Galilei zrejme

definitívne vylúčil z fyziky akékoľvek privilegované miesto, čo sa zavrášilo negovaním éteru v špeciálnej teórii relativity. Heidegger vyzdvihuje, že moderná fyzika sa usiluje predovšetkým o spredmetňovanie súcna. Spredmetňovanie súcna ho môže predstaviť vytrhnuté bez kontextu, upozorňuje v spomínanej prednáške. Heidegger desaťročia pred Kuhnom upozorňuje na inkomensurabilitu v oblasti kritérií vedy rozličných epoch. Vytrhnutie súcna z kontextu spredmetňovaním je závažná výhrada voči vybraným metódam skúmania zo strany Heideggera. Rovnako je kritizovaná aj redukcia opisu vo vede na invariantnosť, alebo nehybnosť. Kritizuje aj premenu vedy a vzdelávania na prevádzku.

Spôsob realizácie exaktnosti v jednotlivých vedách je všade iný. Veda je špecifická svojim predmetným okruhom, každá veda ho má iný. *Betrachtung* ako nemecký ekvivalent gréckeho termínu *θεορία* znamená chytanie skutočnosti do pascí, čo sa prejavuje predovšetkým vo fyzike. Heidegger vo veci spredmetňovania upozorňuje na dôležitý aspekt: spredmetňovanie v rámci prírody je iba jeden zo spôsobov ukazovania sa prírody. Spredmetňovanie prírody znamená v podstate postaviť pred seba skutočnosť ako predmet. Toto napríklad nemôže Vedný odbor nemôže byť sám objektom skúmania, na toto potrebujeme metateóriu. Filozofia môže okrem iných úloh poskytovať aj úlohu reflexie a metateórie vedy. Heidegger varuje pred prílišným upätím na jednu špecializovanú oblasť až do tej miery, že výskumník už nepotrebuje ani vlastnú knižnicu a obraz učenca sa stráca, Heidegger upozorňuje na zobrazovanie súcna v takej podobe v akej je ho možné premeniť na energiu.

Heideggerov vizionársky pohľad predbehol dobu o mnoho desaťročí. Jeho kritický a reálny pohľad nebol len akademickou reflexiou, ale padol na úrodnú pôdu. Nie je to badateľné iba v oblasti fenomenologických štúdií. Prílišná uhranutosť pozitivizmom a logickým empirizmom opustila rady vedcov a filozofov. Samotní filozofi nerezignovali na metafyzické otázky, veď aj v analytickej filozofickej tradícii nedávno zosnulý Saul Kripke založil analytickú metafyziku. Vedci i filozofi si uvedomili, že špecializácia je síce nevyhnutnosťou súčasného fungovania vedeckého výskumu, avšak na rovnakej úrovni eliminovali nebezpečenstvo fachidio-

tizmu interdisciplinárnymi a multidisciplinárnymi štúdiami. Spomínané výskumy sú súčasťou vedeckých grantov. Jestvujú interdisciplinárne i multidisciplinárne vedecké časopisy, ako aj konferencie. Heidegger anticipoval budúci vývoj disciplín vedenia.

Vedecký svet je otvorený tak špecializovaným úzko zameraným časopisom, ako aj takým vedeckým žurnálom, ktoré sa rozhodli pre interdisciplinárny, alebo multidisciplinárny prístup. Aj vedenie vedeckého časopisu Perspektívy sa rozhodlo ísť cestou interdisciplinarity a multidisciplinarity. Z uvedeného dôvodu rozšírilo svoju oblasť publikovania z pôvodnej ekonomickej oblasti na celú oblasť sociálnych vied. Redakčná rada v prípade kvalitného príspevku rada uverejní aj interdisciplinárne články z humanitných, prírodných a formálnych vied, prípadne filozofie, alebo umenia, pokiaľ budú obsahovať zjavný impakt do sociálnych a ekonomickej vied. Nová profilácia časopisu má umožniť publikáciu pre široký diapazón tém, ktoré sa dotýkajú ekonomickej a sociálnej oblasti.

Dochádza preto k rekonštrukcii redakčnej rady časopisu. Chceme na tomto mieste v prvom rade poďakovať za dlhoročnú prácu doc. Ing. Viere Kuzmišinovej, PhD., Ing. Renáte Madzinovej, PhD. a Ing. Ivete Fekiač Sedlákovej, PhD. za dlhoročnú prácu v oblasti vedenia časopisu. Práca našich vzácných kolegyň spočívala v zabezpečovaní kvalitných článkov od zahraničných aj domácich autorov, v komunikácii s autormi, v oslovení recenzentov, v koordinácii recenzentského konania etc. Kolegyniam za to patrí vrelá vďaka. Redaktorská práca obsahuje okrem vymenovaných činností aj úpravu textov, ako aj oslovovanie potenciálnych skupín autorov, predovšetkým na zahraničných a domácich vedeckých fórach.

Z dôvodu rozšírenia vedecko-publikačnej databázy sme rekonštruovali redakčnú radu časopisu. Implementovali sme do nej nových členov. Zároveň sme boli nútení ukončiť členstvo niektorým kolegom v redakčnej rade, keďže nebolo možné mechanicky zvýšiť počet členov redakčnej rady. Tým kolegom, ktorým sme ukončili členstvo v redakčnej rade, patrí

vrelá vďaka za dlhoročnú spoluprácu vo vedeckom časopise. Novým členom zároveň prajeme mnoho zdaru v ich náročnej práci.

Nech nové, rozšírené smerovanie časopisu produkuje zaujímavé a prínosné štúdie, postrehy, recenzie, no predovšetkým, nech prispejú stránky tohto vedeckého časopisu k rozšíreniu vedeckého poznania – nech vzniknú nové vedecké kvality.